

Korošec.

Gospodarski in političen list za koroške Slovence.

Izhaja vsak petek
v Kranju.

Velja za celo leto 4 K in se plačujejo naročnina in inserati naprej. Vsi rokopisi, pisma in druge pošiljatve naj se pošiljajo na uredništvo in upravnništvo »Korošca« v Celovcu. Rokopisi se ne vračajo. Za oglase se plačuje za enostopno petit-vrsto za enkrat 12 v, za dvakrat 18 v, za trikrat 24 v, za večkrat po dogovoru.

Posamezne številke
stanejo 10 vin.

Štev. 24.

V Celovcu, v petek, dne 1. maja 1908.

Leto I.

Jezikovno vprašanje pri celovškem sodišču.

Cela Avstrija stoji pod vtisom jezikovnih dogodkov na Češkem. Tam so nemški sodniki kar na svojo pest začeli zavračevati češke vloge pri nekaterih, po večini prebivalcev nemških sodiščih.

Ker Čehi niso dobili primerne zadoščenja potom pritožb na višje inštanice, so se postavili uradniki češki sami po robu in so začeli na vse strani uradovati tudi med sabo samo češko v tistih krajih, kjer je prebivalstvo češko ali po večini češko.

Zdaj seveda zopet vpijejo Nemci in tako je tam gori pravi jezikovni boj samo raditega, ker si vlada ne upa priti s pravično postavo na dan.

Protipostavno postopanje Nemcev na Češkem je seveda našlo odmev tudi pri naših nemškonačijonalnih listih in uradnikih. In to nam daje čutiti posebno pri celovski okrajni sodnji. Opozarjati moramo posebno na dva slučaja, ki sta se pripetila v zadnjem času in sta si skoro čisto enaka.

V obeh slučajih so bile obe stranke slovenske in vsako stranko je zastopal slovenski odvetnik. Vsak trezno sodeč človek, in najsi bo to Nemec ali kdorkoli, bi mislil, da je samoobsebi umevno, če se te stranke razgovarjajo pred sodnijo v svojem domačem, toraj slovenskem jeziku. In to tembolj, ker spada v področje tega sodišča okolica celovška, katere veliki del je popolnoma slovenski. Noben pameten človek ne bi slutil, da bi se Nemci, ki s to zadevo pravzaprav nimajo čisto nič opraviti, razburjali radi jezika, v katerem se med sabo slovenske stranke pravdajo in pričajo.

In vendar se je to čudo zgodilo. V prvem kakor v drugem slučaju je sodnik zastopnikoma zabranil slovensko govoriti. Sodnik v prvem slučaju je to storil zaradi tega, ker ni toliko zmožen slovenščine, da bi vse razumel; toda v drugem slučaju je nastopil sodnik, ki je in mora biti na tem oddelku za okolico slovenščine popolnoma zmožen v besedi in pisavi! Tudi ta je zabranil slovensko govorjenje.

Človek sedaj res ne ve, kako bi to postopanje označil! Na vsak način je to postopanje tako krivično in brez vsake le količkaj utemeljene podlage, da za to sploh nimamo dosti ostrega izraza. Ali smo Slovani v Avstriji in posebno na Koroškem res popolnoma brezpravni hlapci, s katerim se sme delati, kakor ravno urednik lista »Freie Stimmen« zapove? Ali je res ta gospod komandant in neomejen vladar v sodni hiši, tako da se mu uklanjajo celo sodniki, katere je smatrali sicer resnim in nepristranskim!

Ali morda čakajo ti gospodje na to, da bo slovenski narod pravtako kakor češki segel po samopomoči in v taborih, silnejših kakor sploh kedaj povedal tem gospodom na glas, da si ne pusti biti v obraz? Ali čaka gospod predsednik na to, da pridejo kmetje sami pred sodno palačo povedat glasno in jasno, da si

ne dajo vzeti najnavadnejših človeških pravic!?

Slovesno izjavljamo, da bomo radi stali z vsemi drugimi Slovenci ramo ob ramo ter branili pravice našega naroda, ki mu grejo po navadni človeški pameti, naravi in — po postavi!

Zato pa, poklicani krogi, vsi na krov!

Zamolčati pa nekaj ne smemo! O prvem slučaju se je že govorilo na shodu slovenskih odvetnikov v Ljubljani; govorilo se je tudi o nekem vspehu i. t. d. Namesto da bi bili v to poklicani gospodje vse to vzeli na znanje in premišljeno šli na delo, se je ta zadeva raje na dolgo in široko razbodbala v svet in se tako opozorilo na to tudi tiste, ki nam hočejo in morejo škodovati. To se je tudi zgodilo, Nemci so zavpili, in zdaj stojimo pred drugim slučajem, ki je še krivičnejši kakor prvi.

Zdej nam more pomagati samo zgoraj od nas omenjeni nastop in pa složno delo — poslancev. V tem oziru opominjamo vse tiste gospode, ki so kandidirali gospoda Grafenauerja v Šuštersičev klub, češ, da je to edini klub, kjer more koroški poslanec slovenski res kaj doseči.

Radi in hvaležno bomo vzeli na znanje, ako bo gospod dr. Šuštersič v svojem klubu vendar enkrat resnično narodno delal.

Narod koroški pričakuje in zahteva sad zveze med gg. Grafenauerjem in dr. Šuštersičem!

Dopisi.

Celovec. (Važna rzsodba najvišjega sodišča.) Pri vpisu nove borovske tovarne za orožje so se delale od strani sodišča razne ovire in težkoče. Prva instanca v Celovcu sploh ni hotela vpisati firme v združni register, češ, da so pri tem podjetju udeležene kot družabnice posojilnice in hranilnice; taki denarni zavodi bi po mnenju celovškega sodišča ne smeli biti družabniki tacih podjetij. Višja deželna sodnija v Gradcu je zopet rzsodila tako, da sicer smejo biti pri taki družbi posojilnice, da pa mora imeti družbena pogodba posebno notarsko obliko. Zato tudi ona ni hotela vpisati, oziroma dokazati vpisa firme v združni register. Nato se je družba pritožila po svojem zastopniku g. dr. Ferd. Müllerju na najvišje sodišče na Dunaju. Ta pritožba je imela uspeh. Najvišje sodišče je izpremenilo namreč obe rzsodbi spodnjih instanc in ukazalo celovski sodniji vpis firme v združni register.

Vrba ob jezeru. V našem kraju, ki je bolj mesto kakor vas, se v zadnjem času toliko zida, da je veselje. Naša občina glede prometa s tujci vidno napreduje, vsako leto jih je več. Zato tudi hiše rastejo kakor gobe po dežju. Čudno pa je, da se pri nas ne naseli kak klepar, instalater ali ključavničar; tukaj bi imel celo leto dela in lep zaslužek. Bo pa zopet kak tujec pograbil priliko, mesto da bi kak domačin prišel do boljšega za-

služka! Opozarjamo koroške rojake, da se o pravem času pobrigaju za to mesto.

„Išče te sreča, um ti je dan,
našel je boš, ak' nisi zaspan!“

Prevalje. (Novi zdravnik) pride v Prevalje namesto dr. G. Herbsta in sicer g. dr. Švab iz Ptuja.

Guštanj. (Sejem) za blago in živino na sv. Jurija dan, se je srednje dobro obnesel. Izmed živine se je prignalo razmeroma največ ovac, ki so se zlahka in po visokih cenah prodajale posebno kupovalcem iz velikovške okolice in s Tirolskega. Goveja živina se je pa slabeje prodajala. Kramarski sejem pa ni bil dosti živahen, ker je primanjkovalo kupcev — bilo je preveč sejmov zaporedoma — zato so odšli kramarji nezadovoljni.

Borovlje. Po dolgih bojih je konečno vendar prišlo do vpisa družbene firme »Prve borovske tovarne orožja Peter Wernig, c. in kr. dvorni založnik v Borovljah, družba z omejeno zavezo.« S tem je ta tovarna tudi vpisana v trgovski register in se bo sedaj kmalu začelo zidati, če to tudi raznim gospodom v Borovljah ne bo prav.

Malošče. (Shod državnega poslanca Rieseja.) V nedeljo, dne 26. aprila je bil tukaj shod, na katerem je poročal naš državni poslanec Riese o razmerah v državnem zboru. Udeležba je bila jako velika. Zborovalci so pazljivo poslušali govor poslanca, ki je prav obširno razpravljal o raznih važnih vprašanjih, posebno o trgovski pogodbi z Srbijo, ki tudi nas kmete posebno zanima. Ljudje so se prav zadovoljni vrnili s shoda.

Jezerko. (Laški napis?) Po svojih opravkih zopet enkrat pridem v slavno Jezerko, a to pot jo pripiham od kranjske strani. Jezerko, to pogorsko selo, mi že od nekdanjega ugaja: prvič zaradi krasne lege, drugič pa radi divnih planin. Že od daleč te pozdravljajo sneženi razpokani vrhovi ter skalnate stene večnolepe Kočne, za katero se skriva sivobrado velikan Grintovec. Ob široki beli cesti se vrste na desno in levo lične hiše, raz koje se blišče lepi slovenski napisi. Tu zagledaš šolsko poslopje s geslom »Vse za vero, dom, cesarja«, tam zapaziš napis »Gostilna«, ondi »Trgovina z mešanim blagom«; žandarijska postaja in pošta imate poleg nemških seve tudi slovenske napise. Ko dalje korakam po gladki cesti, se enkrat nehote ustavim. Nekaj čudnega vidim. Potegnem zemljevid iz žepa ter pazno zasledujem ceto pot, izprva misleč, da sem zagazil celo v deželo polentarjev. Ko vidim, da hodim vendar prav po Koroškem, se bližam tistemu čudežu. Sicer navadna hišica. A čelo hiše nosi nekak izreden, skoraj čuden napis: F. K. Fabro. Kot rojen Slovenec sem se po šolskih klopeh priučil tudi nemščine; vtljub temu so mi tele besede delale mnogo preglavice. Ko dospem v bližnjo gostilnico, vprašam pri čaši, menda pristnega cvička, vendar natakatico po pomenu omenjenega napisa »F. K. Fabro.« — Pove mi, da prebiva v označeni hiši kovač!

Naročajte pravi domači koroški list „Korošec“!

kakor se je prej pričakovalo. Še nedavno tega se je kazalo, da bode morala Beckova vlada stopiti takoj z ovema važnima predlogama pred parlament, in sicer: z zahtevo povišanja domobrskih rekrutov za 5000 mož na leto in s trgovinsko pogodbo s Srbijo. Da bi za ta dva predloga vlada zavarovala večino, bi moral ministrski predsednik odločno priznati barvo, zato bi bilo prišlo do odločitve v notranji politiki avstrijski. Vsled dogodkov na Srbskem pa mu sedaj ne bo treba ne z enim ne z drugim teh dveh vprašanj do jeseni stopiti pred parlament, zato bode tudi po Veliki noči omahoval med klerikalci, med Čehi in Nemci ter bo mirno gledal, da se bodo stranke kregale med seboj in tratile čas, ne da bi kaj koristnega storile za svoje volilce.

Novi gališki namestnik. Imenovanje dr. Bobrzinskega za gališkega namestnika je gotova stvar. Razglasi se v najkrajšem času. Za podpredsednika nameštništva bo imenovan kak Malorus.

Zunanja.

Atentat na nemškega cesarja. Iz Rima je prišla še nepotrjena vest, da so Arnavti nameravali atentat na nemškega cesarja Viljema na Krfu. Zarotnikov je bilo 50. Preskrbljeni so bili z dinamitom in raznim razstreljivom. Orožniki so izmed njih aretirali 30; 20 jih je uteklo. Na begu je bilo vstreljenih 11 zarotnikov.

Italijansko-turški spor. Zaradi tega, ker Turčija ni hotela ugoditi italijanski zahtevi, da sme Italija ustanoviti na turškem ozemlju nekaj novih italijanskih poštnih uradov, je nastal resen spor med obema državama. Italija je že poslala svoje brodovje na turško obrežje v Mali Aziji. Vendar pa se je Turčija premislila in ugodila Italiji, in s tem je spor poravnal.

Na Kavkazu morda pride do vojne med Turčijo in Rusijo. Turčija zbira tam čedalje več vojakov. Namestnik na Kavkazu Goroncev je prosil v Petrograd za mobilizacijo ruskih vojakov. Tudi Kurdi se upirajo; v Lenkoran so poslali Rusi že pomoč. — Na Kavkaz se poda veliki knez Nikolaj.

† **General Linevič,** eden izmed najboljših ruskih generalov, ki je dobro znan izza časa rusko-japonske vojske in je bil naslednik Kuropatkinov v vrhovnem poveljstvu mandžurske armade, je umrl 23. t. m.

Raznoterosti.

Nekaj za vojake, rezerviste in take, ki to postanejo. Podpore družinam rezervistov, ki morajo k vajam, bodo kmalu predmet razprave v državnem zboru. Vlada predloži tozadevni zakonski načrt. To je gotovo lep korak v naši zakonodaji, ki ga moremo le pozdraviti. Koliko rezervistov zapuša včasih svoje družine v največji

bedi! Podpore bodo znašale 50 odstotkov dnevne plače, ki je v dotičnem okraju v navadi. Kot največjo dnevno plačo se bo pri teh podporah smatralo 4 krone. Podpora se bo izplačala za vse dneve vaj, pa tudi za dneve potrebnega potovanja k vajam in domov. V slučaju, da je rezervist pri vajah brez lastne krivde obolel, se izplačuje podpora, dokler ne ozdravi.

Dopusti ob času žetve. — Vojno ministerstvo je izdalo načelne določbe v zadevi dopustov: Kar se tiče časa, se imajo dopusti dati le v glavni dobi žetve. Že zaradi vojaške izučbe ne gre raztegniti dopustov na celo poletje. Glavna doba žetve se določi od posameznih krajevnih vojaških poveljstev po krajevnih razmerah in sicer enotno za celo okrožje voja (kora). Le tam, kjer obstoje krajevne razlike v okrožju voja, se določijo dopusti različno pri raznih vojaških krdelih. Po številu so dopusti omejeni. Dopust traja tri tedne. Čez to dobo se dopusta ne sme dovoliti. Dopusti se smejo dati le v resnici potrebnim, zato je treba potrdila politične oblasti. V prvi vrsti pridejo v poštev kmečki sinovi. V krajih, kjer vladajo baš tačas nalezljive bolezni, se dopusti ne smejo dovoliti. Vojno ministerstvo se pogaja z upravami raznih železnic, da bi doseglo za dopustnike znižanje vozniških cen, in sicer v oni visokosti, kakor so ga deležne vojaške osebe izven službe. Letošnji dopusti bodo samo poskusni in naj dokažejo, ali so res v korist kmetijstvu ali ne. Od uspehov in izkustev letošnjega leta je odvisno, ali se uvedejo ti dopusti kot stalna naprava.

Rezervistom ne bo treba plačati več vožnje. Dosedaj je marsikak rezervist, ki je moral v kako daljno mesto, težko pogrešal denar, ki ga je moral izdati za vožnjo. Sedaj bode napravila vojaška uprava tako, da se bodejo rezervisti peljali, ne da bi kaj plačali; železnica pa bo poslala ob koncu leta vojaški upravi račun! Tudi nekaj dobrega!

Nov združni zakon. Justično ministerstvo je izdalo načrt novega združnega zakona ter ga predložilo strokovnjakom v odobrenje. Enketa bo trajala več dni, ker so strokovnjaki razdeljeni na tri skupine: zastopniki kmetijskih združnih organizacij, obrtne zadruge in posojilnice, a v tretji skupini so zastopniki konzumnih društev in trgovcev. Pri drugi skupini, ki je začela zborovati včeraj na Dunaju, zastopata Slovence ravnatelj združne zveze v Celju gospod Franjo Jošt in predsednik kranjske klerikalne zveze gospod dr. Krek. Zborovanje je otvoril justični minister dr. Klein z nagovorom.

Papež je obhajal Židinj. O Veliki noči je papež povabil k svoji maši v Sikstinski kapeli tudi profesorja dunajske eksportne akademije dr. Feilboga in njegovo ženo, ne vedoč najbrže, da sta Žida. Potem je papež tudi vse povabljen obhajal,

a Židinja je hostijo izpljunila, kar je provzročilo veliko senzacijo. Vse obseja to judovsko nesramnost; celo judovski rabinarji (duhovniki) na Dunaju so to javno obsodili.

Lonec srebrnega denarja so našli pri kopanju vrta učitelja Gaischega v Mariboru. V loncu je bilo 800 do 1000 denarjev, a se še ne ve, koliko so stari, ker so vsi pokriti z zelenim volkom. Najbrž so še iz predrimskih časov. Vtisnjene so na njih podobe živalskih teles. Kaj sličnega želimo vsakemu naročniku „Korošca“!

Tovarna za ponarejeni denar v ječi. V Rendsburgu in okolici se je že dalje časa širilo mnogo ponarejenega denarja po pet mark, policija ni mogla priti na sled, odkod izvira ta denar. Slučajno pa so prijeli mater jetniškega nadpaznika, ko je ravno hotela v trgovini nekaj plačati s ponarejenim petakom. Zagovarjala se je, da ne ve, kje je dobila napačni denar. Tudi hišna preiskava v njenem stanovanju ni imela uspeha. Nato se je dal policijski komisar zapreti v ječo kot navidezni zločinec. Takoj prvo noč je slišal v sosednji celici piliti in brusiti. Na ta način so prišli ponarejalcu na sled. V ječi je bil namreč mož zaprt zaradi ponarejanja denarja. Sprijateljil pa se je z nadpaznikom, kateremu je končno zaupal, kje ima orodje za ponarejanje denarja. Nadpaznik mu je orodje prinesel v celico, a ponarejeni denar sta potem razpečavali njegova žena in mati. Vse tri so zapri.

S smrtne postelje na vislice. V Washingtonu je bil obsojen Italijan Paolucci v smrt na vislice, ker je v hipni blaznosti ubil mlado Američanko, ki ga je zapustila, potem ko mu je vse premoženje porabila. Paolucci, ki je smrtno zaljubljen v ubito Američanko, je obolel med obravnavo vsled obupa. Bolezen se je silno hitro razvila v hitro jetiko, ki je reveža dovedla do obupnega stanja. Vsakdo je videl, da ni zanj več rešitve in da bo umrl v najkrajšem času. Vendar ameriško sodišče zahteva, da se obsojenec na smrt konča tudi, če je še tako bolan. Dasi ni mogel hoditi, dasi je bil videti kot senca, vendar vse je bilo zastoj, pravica je zahtevala svoje. Ta človek se ne sme izogniti nasilne smrti, dasi bi morda sam umrl v petih ali šestih dneh. Italijansko poslaništvo v Washingtonu se je zavzelo, da odgodi izvršenje obsodbe za nekoliko dni in da bi obsojenec umrl naravne smrti — a vse je bilo brez uspeha. Obsojenec je moral na vešala, kamor so ga skoraj vlekli.

Epilepsija.

Kdor trpi na božjasti, krču in drugih nervoznih boleznih, zahteva naj knjigo o tem 52-5 Dobi jo zastoj in poštine prosto v 6
Labudovi lekarni, Frankobrod o. M.
(Privil. Schwanen-Apotheke, Frankfurt a. M.)

Del. glavnica K 2,000.000. Podružnica Rezervni fond K 200.000.

„Ljubljanske kreditne banke“

Centrala
v Ljubljani.

v Celovcu, Kolodvorske ulice št. 27.

Podružnica
v Spljetu.

Obreštuje denarne vloge do daljnega po 5% v tekočem računu ali čekovnem prometu, po 4½% pa na vložne knjizice in plača rentni davek sama. Kupuje in prodaja vsakovrstne vrednostne papirje, srečke, devize in valute. Eskomptira in vnovčuje menice, kupone in izžrebane vrednostne papirje. Preskrbuje nakazila in inkasso na vsa tu- in inozemska bančna mesta. Daje posojila (predujme) na vrednostne papirje proti zmernim obrestim. Zavaruje srečke in druge vrednostne papirje proti kurzni izgubi in revidira številke brezplačno. Prodaja srečke na mesečno odplačevanje. Izvršuje borzna naročila najkulantneje. Konventira in posreduje hipotekarna in komunalna posojila. Dovoljuje stavbene kredite. Daje brezplačno pismene in ustmene nasvete pri vseh bančnih, oziroma denarnih kupčijah.